

PALSTA-ALUEET VETOVOIMATEKIJÄKSI VANTAALLE VAKIINNUTTAMALLA PALSTOJEN ASEMA JA IDEOIMALLA UUSI LAAJOILLE VÄESTÖRYHMILLE SOPIVA TOTEUTUSTAPA - PÄHKINÄRINTEEN PALSTAT SÄILYTETTÄVÄ

Pähkinärinne-Seura esittää tässä kannanotossaan Pähkinärinteen palsta-alueen turvaamista kaavoituksen edetessä. Lammaslammen alue on luonnonarvoiltaan monipuolinen ja alueen nykyisille asukkaille erittäin tärkeä virkistysalue, joten asukkaita tulee kuulla ja kunnioittaa kaavoituksessa laajasti.

Samalla esitämme koko Vantaata koskevaa viljelypalsta-alueiden saatavuuden tarkastelua. Tiheään asuttujen alueiden kuten kerrostaloalueiden välittömään läheisyyteen sijoittuvat viljelypalstat tulee säilyttää. Tässä kannanotossa konkreettisenä esimerkkinä on Pähkinärinne-Seuran ylläpitämä viljelypalsta-alue.

1. Vantaan tulee panostaa alueiden omaleimaisuuteen ja vetovoimaan

- Vantaa on saanut asukkaita muuta pääkaupunkiseutua edullisemmän asumisen vuoksi.
- Kaupungissamme on runsaasti luonnonsuojelu- ja virkistysalueita, joiden merkitys on oivallettu keskeisenä vetovoimatekijänä. Tämä näkyy iloksemme uudessa yleiskaavassa ja Vantaan metsänhoidon periaatteissa 2017-2030.
- Koronapandemia etätöineen on nostanut väljien virkistysalueiden arvostusta ja käyttöä entisestään. Pähkinärinteen palstojakin varattiin jonoksi asti kesällä 2020.
- Pähkinärinne on jäänyt Vantaan radanvarsiin painottuvan kehittämistyön jalkoihin. Asuinalueen maine luonnonläheisenä ja rauhaisana asuinpaikkana ei nykytoimin riitä kannattelemaan vetovoimaa ja arvostusta, vaan tämän omaleimaisuuden tulee säilyä ja aluetta tulee edelleen kehittää näiden arvojen mukaisesti.
- Lammaslammen ja sen ympäristön luonnonhoitotoimet ovat kuihtuneet vuosien mittaan. Myöskään yli neljäkymmentä vuotta käytössä ollut ja kiinteästi Pähkinärinteen kerrostaloalueeseen liittyvä palsta-alue ei ole vakiinnuttanut asemaansa kaavoituksessa, vaan epävarmuus sen säilymisestä ja käytöstä on ollut toistuvasti esillä.

2. Kaavoitus ja kuuleminen

- Vantaan yleiskaavaan 2020 liittyvä kuuleminen jäi valitettavasti liiaksi koronapandemian rajoitustoimien jalkoihin, kun yhdistysten yleiskokouksia jouduttiin viivästyttämään syksyyn. Pähkinärinteen palsta-aluetta hoitavan Pähkinärinne-Seuran yleiskokous oli vasta elokuun lopulla 2020, jolloin saatiin uusia aktiiveja hallitukseen ja palsta-alueen vastuuhenkilöiksi puolentoista vuoden aikana pois jääneiden tilalle.
- Lammaslampi tulo- ja laskupuroineen on merkitty uudessa yleiskaavassa luo-alueeksi. Aluetta tulee hoitaa siten, että luonto- ja virkistysarvot turvataan. Luontoarvojen turvaamisessa tulee kuulla monipuolisesti eri eliölajien ekologian asiantuntijoita.
- **Pähkinärinne-Seura keräsi syksyn aikana 1140 allekirjoittajan adressin** Lammaslammen alueen hoidon tason kohentamiseksi. Vantaan kaupunki irtisanoi sopimuksen lammen vedenlaatua seuranneen ja suosituksia antaneen Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymän kanssa vuoden 2018 alusta. Adressi luovutettiin 4.1.2021 Vantaan kaupungin Tekniselle lautakunnalle ja adressiin liittyneessä kannanotossa huomioitiin myös palsta-alue.

- Pähkinärinne-Seura katsoo, että sillä on erityinen peruste saada näkemyksensä esille kaavoituksessa, sillä:
 - Seura edustaa 129 palstaa viljeleviä perheitä, perhekuntia ja yksittäisiä henkilöitä.
 - Palsta-alueella on 45 vuoden katkeamaton käyttöhistoria siihen uhrattuine töineen.
 - Palsta-alue on kokonaan kunnan omistamalla alueella ja sen käyttö on kuntalaisten valitsemien edustajien päätettävissä.
- Osa palstaviljelmien alueesta on merkitty Vantaan yleiskaavassa 2020 osaksi pientaloaluetta, kuten se oli merkitty jo vuoden 2007 yleiskaavassa. Tämä ei kuitenkaan ole este palsta-alueen säilyttämiselle, koska asuinrakentamiseen varatuilla alueilla noin 70% menee rakennusten tonttimaaksi ja 30% muuhun kuten virkistyskäyttöön. Tähän muuhun alueeseen sopivat myös palsta-alueet.
- Lammaslammen ympäristön kaavoitukseen liittyvät kuulemiset tulee järjestää siten, että palsta-alueen käyttäjillä on mahdollisuus muokata käsityksiään ennen lausunnon antamista. Kuulemisten tulee päättyä aikaisintaan kesäkuun puolessa välissä 2021.

3. Palstat ja ympäröivä maisema ovat arvokkaita ihmisille ja luonnolle – terveysvaikutukset merkittäviä

- Palsta-alue on kiinteä osa Pähkinärinteen kerrostaloaluetta. Alueelle on ikäihmisten ja pientenkin lasten helppo päästä myös jalan ja pyöräillen.
- Lampea kohti kaakkoon viettävällä alueella on monenlaista käyttöä. Siellä viihtyvät retkillään perheet, auringosta nauttijat, päiväkotiryhmät sekä penkeille istahtavat satunnaiset kulkijat. Loivasti kumpuilevalle alueelle on liikuntatoimen kanssa yhteistyössä tehty sopivan vaativat harjoitteluladut lapsille. Alue on myös koululiikunnan ja luonto-opetuksen käytössä.
- Pitkämäentiestä alkavalla rinteellä on parin päiväkodin toimesta hoidettu niittyaluetta yli 20 vuotta. Esimerkiksi ruoantuotannon kannalta elintärkeille pölyttäjähönteisille niittyjen, palstojen ja alueen muiden elinympäristöjen muodostama kokonaisuus on arvokas.
- Palsta-aluetta käyttävät sekä eläkeläiset että työssäkäyvät ihmiset perheineen. Palsta-alueella on pieni, mutta sitkeä joukko ikäihmisiä, jotka oman terveytensä vahvistamisen lisäksi johdattavat lapsenlapsiaan hyötyviljelyn saloihin. Iän myötä hankaloitunut liikkuminen ei ole este, niin vankka on virkistävän työn vetovoima. Myös kimpparyhmiä kuuluu käyttäjiin. Uusin ryhmä koostuu maahanmuuttajista, jotka jo omissa kotimaissaan ovat tottuneet palstojen mahdollistamaan hyötyviljelyyn. Nuorten määrä palstoilla on lisääntynyt
- Yhä enemmän tutkimusnäyttöä kertyy siitä, että kosketus maaperään ja sen mikrobeihin vahvistaa elimistön puolustusjärjestelmää. Suomessa on tehty uraauurtavaa tutkimustyötä päiväkotilasten luontokosketuksen terveysvaikutuksista. Tutkijat suosittavat, että kaupunkeihin suunnitellaan mahdollisimman paljon toiminnallisuutta lisääviä viherympäristöjä.

4. Alueen viheralueverkoston moninainen kokonaisuus

- Ihmiset virittyvät rauhoittavaan olotilaan vihreässä maisemassa, jossa stressitasot laskevat. Vaikutusten on mitattu kestävän jopa päiviä. Viheralueiden myönteisten terveysvaikutusten rahallista arvoa on myös arvioitu selvityksissä ja tutkimuksissa.

- Satelliittikarttoja katsomalla havaitsee helposti, että rakentaminen Pitkämäentien kaakkoisrinteeseen kaventaa viherväylää Pähkinärinteestä Linnaistenmetsän luontoalueelle. Lähimaiseman kannalta katsottuna muutos virkistysalueella on vieläkin dramaattisempi.
- Olisi kokonaan toisenlaisesta näkymästä kyse, jos tämä maisema-alue kiinnittyisi Lammaslammen viheralueelta tultaessa Pähkinärinne 4:n kaltaisten asuinrakennusten seinämiin.
- Pitkämäentie on pelto- ja metsärinteinen ulkoilijoiden suosima väylä Hämeenkyläntielle, jolta erkanee polkujen verkko metsiin. Metsät puolestaan aukeavat Hämeenkylä kartanoiden peltoaukeille kohti Ainontien kylätiekokeilua ja Pitkäjärveä.
- Pähkinärinne 4:n rakentamista ei jatkettu Hämeenkyläntien länsipuolelle, koska tällöin Pähkinärinteen yhteys Linnaistenmetsän alueeseen olisi sillä suunnalla katkennut. Nyt ollaan katkaisemassa pelto- ja niittyalueen sekä metsäisten ulkoilureittien yhteyttä metsävyöhykkeelle ja Hämeenkylä pelloille.

5. Palsta-alueen asema kaavoituksessa

- NYKYISESTÄ PALSTA-ALUEESTA:
 - Pähkinärinteen palstoja on käytetty 45 vuotta keskeytyksettä.
 - Palsta-alueen 129 palstan viljelijöistä on muodostunut erityinen yhteisö. Viheralueiden vaaliminen ja kehittäminen yhteisöllisesti ovat keskeisiä tavoitteita tämän päivän kaavoituksessa. Yhteisön siirtäminen muualle vaurioittaa kehitystä vuosikausiksi, jos tämä ylipäättään onnistuu.
 - Maapohja oli alunperin monipuolisen puutarhakasvillisuuden kannalta hankalaa savimaata. Tämän vuoksi Pähkinärinteen kerrostalojen leikkipaikkojen vaihtohiekka on tuotu palsta-alueen reunoille lähes kolmenkymmenen vuoden ajan. Palstaviljelijät ovat vuosien mittaan karranneet kymmeniä ja kymmeniä kottikärryllisiä hiekkaa palstoilleen. Lisäksi on tarvittu säkeittäin uutta multaa.
 - Puutarhamarjapensaat vaativat runsasta satoa tuottaakseen usean vuoden kasvamisen.
 - Alueelle on rakennettu kattava ja toimiva kasteluvesijärjestelmä, jonka Lammaslammen valumavesialue mahdollistaa.
 - Alueelle on helppo kulkea jalan ja pyöräillen.
 - Pääasiassa kettujen ja osin kanahaukkojen aiheuttama petopaine on pitänyt metsäalueisiin hyvin kiinnittyvän alueen vapaana villiintyneistä kaneista.
 - Nykyinen alue on säästynyt hyvin ilkeiltä, koska ympäröivillä kävelyteillä on jatkuvasti liikkuja.
- TILALLE ON EHDOTETTU ALUETTA TUOMELAN KOULUN VIERESTÄ, MIKÄLI NYKYISTEN PALSTOJEN PÄÄLLE TULISI RAKENTAMISTA:
 - Kaukana tiheämmästä asutuksesta palsta-alue oleva ei kiinnittyisi Pähkinärinteen kerrostaloalueeseen eikä se mitenkään nostaisi Pähkinärinteen arvostusta.
 - Materiaalien kuljettaminen hankaloituisi ja lisäisi samalla autoilua.
 - Uusi alue tulisi vaatimaan valtavasti maanparannustyötä, jota on tehty nykyisellä palsta-alueella.
 - Aluetta on hankala valvoa ilkeiltä.
 - Läheisellä pientaloalueella on jo vahva kanipopulaatio.
 - On myös kyseenalaista olisiko palstoille riittävästi tilaa uudella paikalla.

6. Vantaa edelläkävijäksi uudenlaisen viljelypalstakulttuurin luoja

- Nykyinen tapa ylläpitää viljelypalstoja on monella tapaa huono:
 - Palsta-alueita ei valita laadukasta hyötyviljelyä tarjoavan maapohjan perusteella, vaan ne sijoitetaan sattumanvaraisesti jäljelle jääneille alueille.
 - Palsta-alueiden epävarma asema muun muassa kaavoituksessa hankaloittaa viljelyalueiden pitkäjänteistä kehittämistä ja esimerkiksi maapohjan kunnostamiseen panostamista.
 - Yksittäisten palstojen heikko kunto on liian vaativa lähtökohta monille vasta-alkajille.
 - Pitkäaikaisesti sitoutuneiden vastuuhenkilöiden saaminen palstoille on ollut vaativaa ja näin ollen palstojen hallinnointi ja siisteyden vaaliminen haastavaa. Palstojen turvattu asema ja arvostus todennäköisesti parantaisi sitoutumista.
- Nykytilanteelle on olemassa vetovoimainen vaihtoehto. Pähkinärinne-Seura on näkemyksensä vahvistamiseksi konsultoinut muun muassa Suomen Siirtolapuutarhaliittoa, joka kannattaa hyötyviljelypalstojen aseman parantamista muun muassa kaavoituksessa.
- Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa ja Saksassa ovat vahvassa asemassa siirtolapuutarhat, joiden jokaiselle palstalle / ”tontille” on rakennettu pieni kesämökin kaltainen rakennus varastotiloineen. Tämä ratkaisu on kallis ja suppeammalle joukolla suunnattu ratkaisu.
- Hyötyviljelypalstojen juuret ovat Isossa-Britanniassa. Mökittömät palstat, jollainen Pähkinärinteen palstakin on, ovat siellä selvästi yleisin hyötyviljelypalstojen muoto. Samoin on Belgiassa ja Ranskassa, joissa niiden asema on myös vahva. Tällaisten palstojen etu verrattuna mökillisiin siirtolapuutarha-alueisiin on siinä, että ne eivät tarvitse jäseniltään suurta alkuinvestointia.
- Pähkinärinne-Seuran mielestä Vantaan tulisi toimia Suomessa edelläkävijänä kehitettäessä laadukkaita ja laajoille väestöryhmille soveliaita palsta-alueita. Lammaslammen ympäristön luontoon sopivat ja kerrostaloalueeseen luontevasti kiinnittyvät Pähkinärinteen viljelypalstat yhteisöineen antavat vahvan esimerkin kehittämistyölle. Uuden toteuttamistavan ideointi ja täytäntöönpano tulisi levittää koskemaan koko Vantaata.

7. Pientalotonttien asemakaavoittaminen Lammaslammen lähelle haasteellista

- ”Lammaslammen ympäristö koostuu monesta eri palasesta, joista usealla on hyvinkin erilaiset teemat... Vaihdotukset maisematyyppien välillä ovat kuitenkin hienovaraisia ja luontevia.” (Lammaslammen maisemaselvitys, 2008.)
- Pähkinärinteen kerrostaloalueen arvostuksen ylläpitäminen ja nostaminen edellyttää uudistetun palsta-alueen säilyttämistä nykyisellä paikallaan. On haasteellista liittää palstojen säilyminen pientalojen rakentamiseen ja maisematyyppien hienovaraisten siirtymien säilymiseen. Erityisesti Pitkämäentien palsta-alue on hankala rakentamiskohde.
 - Tältä osin suunnitellut pientalot sijoittuvat alueelle, joka muodostuu savisista pelloista, kumpuilevassa ja loivasti lampeen laskevassa maastossa. Muutamilla kohdin mikroilmasto ei ole erityisen soveliaista tonttimaaksi. Rakentaminen on toki mahdollista, mutta kallista.
 - Pitkämäentien eteläpuolelle on myös sijoitettu Lammaslammen ruoppauksesta syntyneitä jätemaata. Kumpuileva lampeen viettävä rinnemaasto pakottaa rakentamaan viemäriverdelle pumppausjärjestelmät ja aiheuttaa haasteita hulevesien käsittelylle. Tieverkostoon liittäminen on iso

investointi. (Maasto- ja maa-ainestiedot on saatu Pähkinärinne 4:n aineistosta.)

- Peltoalueen läpi kulkeva voimalinja suoja-alueineen rajoittaa asuntojen sijoittelua. Lisäksi Caruna Oy on lausunnossaan ilmoittanut suunnittelevansa Leppävaaran sähköaseman ja suunnitellun Juvanmalmin sähköaseman välille uusia voimajohtoyhteyksiä (Vantaan yleiskaava 2020; Lausunnotiivistelmät vastineineen). Uudet voimalinjat voidaan rakentaa vain nykyisen voimalinjan päälle, jolloin voimalinjasta tulee massiivinen. Tämä vähentää asutukseen tarkoitettujen tonttien arvoa.
- Koronapandemian kiristämässä taloudellisessa tilanteessa Vantaalta löytyy varmasti edullisemmin toteutettavia tontteja pientaloille, jos eri näkökulmien yhdistäminen tällä alueella ei onnistu.

8. Esitykset

1. Pähkinärinne-Seura esittää Pähkinärinteeseen kiinteästi liittyvän nykyisen viljelypalsta-alueen säilyttämistä Pitkämäentien kaakkoisrinteellä.
2. Pähkinärinne-Seura tekee aloitteen, että Vantaan kaupunki kehittää yhdessä Pähkinärinne-Seuran ja muiden vastaavien toimijoiden kanssa uudentyypisiä, kaavoituksella turvattuja ja käyttäjilleen edullisia hyötyviljelypalsta-alueita. Tällä olisi myönteinen vaikutus Pähkinärinteeseen asuinalueen sekä koko Vantaan arvostukseen. Merkittävästi lisääntynyt kiinnostus viljelypalstoihin on synnyttänyt Vantaalle mahdollisuuden kehittää omaa vetovoimaansa laajemminkin.
3. Koronapandemia vaikutti haitallisesti lausuntokierroksiin Vantaan yleiskaavan 2020 valmistelun yhteydessä. Pähkinärinne-Seura haluaa tällä kannanotolla tuoda esille oman näkemyksensä jatkokaavoitukseen, koska on täysin mahdollista tehdä viljelypalsta-alueen säilyttävä kaavaratkaisu nykytilanteessakin. Lisäksi Pähkinärinne-Seura toivoo voivansa osallistua jollain tavalla jo Lammaslammen kaavoituksen valmisteluvaiheeseen perusteluna 45 vuoden vuokrasuhde palstoihin.
4. Koko Vantaan viljelypalstoihin liittyvät asemakaavojen kuulemiset tulee järjestää siten, että myös vain kesäkaudella toisiaan tapaavat palstaviljelijät voivat muodostaa mielipiteensä ja antaa lausuntonsa.

Pähkinärinne-Seuran hallitus 2.2.2021

Kannanotto on suunnattu Vantaan kuntapäätäjille, päätösten valmistelijoille, viljelypalstojen ylläpitäjille sekä Vantaan asukkaille ja heitä edustaville yhteisöille.

KANNANOTON VALMISTELUSSA KÄYTETTY VANTAATA KOSKEVA MATERIAALI:

- Vantaan yleiskaava 2020, YK0048, 16.11.2020 (Kaavaluonnokseen liittyvä tekstiosuus)
- Vantaan karttapalvelu:
 - Yleiskaava 2020, yleiskaavaehdotus 2020, yleiskaava 2007 karttalehdet
 - Kaavoitusta koskevat karttalehdet
 - Luonto- ja ympäristö karttalehdet
- Vantaan yleiskaava 2020, Lausuntotiivistelmät vastineineen (ehdotusvaihe) Yleiskaavatoimikunta 22.10.2020
- Kaavoitusohjelma 2021, Vantaan kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, Kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualue
- Vantaan metsänhoidon periaatteet 2017-2030, Vantaan kaupunki, Kuntatekniikan keskus, Viheralueyksikkö, 2017
- Pähkinärinne 4:n kaavoitusta koskevat asiakirjat
- Lammaslammen maisemaselvitys / Elise Lohman, Vantaan kaupunkisuunnittelu 27.6.2008 (päivitetty 2.12.2009 J. Rajala)

- Vantaan kaupunki teetti Lammaslammen alueen maisemanhoitosuunnitelman Maisema-Arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy:llä, 30.6.2004; Suunnitelman valmisteluun liittyi laaja kuuleminen. Suunnitelmassa on yhdistetty arvostettavalla tavalla luontoarvojen vaaliminen alueen virkistyskäyttöön. Asiakirjat:
 - Maisemanhoitosuunnitelma tekstiosuus, 30.6.2004
 - Tekstiosuuteen liittyvä kartta 30.6.2004
 - Suunnitelma kaavio puistotoiminnot -kartta, 30.6.2004
 - Materiaali löytyy esimerkiksi Pähkinärinne-Seuran sivuilta
 - <https://www.pahkinarinneseuura.fi/index.php/lammaslampi/>

LISÄKSI KANNAOTON VALMISTELUN AIKANA ON HAASTATeltu:

- Siirtolapuutarhatoiminnan, palstaviljelyn ja yhteisöpuutarhojen asiantuntijoita
- Siirtolapuutarhojen toimintaa ohjaavia viranomaisia pääkaupunkiseudulla
- Rakentamisen ja kaavoituksen asiantuntijoita

Satelliittikuva

- ”Lammaslammen ympäristö koostuu monesta eri palasesta, joista usealla on hyvinkin erilaiset teemat... Vaihdotukset maisematyyppien välillä ovat kuitenkin hienovaraisia ja luontevia.” Lammaslammen maisemaselvitys, Vantaan kaupunkisuunnittelu, 2008 s.15.
- Satelliittikuvasta näkyy havainnollisesti maisematyyppien hienovaraiset ja luontevat siirtymät.
- Alueella kävely nostaa tämän vielä paremmin esiin.

Käyttö Googlen ehtojen mukaista ei-kaupallista käyttöä

Satelliittikuva

- On suuri haaste toteuttaa pientaloalue niin, että palstat säilyvät nykysijoillaan ja maisematyyppien vaihdokset säilyvät luontevina.
- Yleiskaavan 2020 AP-kaavamerkinnällä varustettu pientaloalue on kuvattu vaalean ruskealla.
- Pähkinärinne 4:n nykyinen toteutusaste on tuotu kaavoitusta kuvaavasta kartasta.

Käyttö Googlen ehtojen
mukaista ei-kaupallista käyttöä